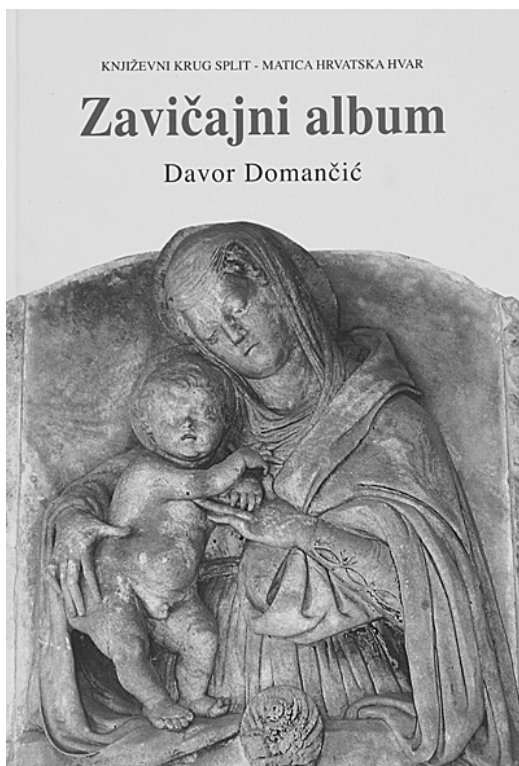

Ivana
Prijatelj
Pavičić

Radovi sabrani protiv zaborava

DAVOR DOMANČIĆ, Zavičajni album. Sabrane studije i članci, (prir.) Joško Belamarić, Split, Književni krug Split - Matica hrvatska Hvar, 2008, 318 str.
ISBN 978-953-163-312-3

objavljenoj u ediciji Hvarski književni krug, a u suizdanju Književnog kruga Split i hvarskog ogranka Matice hrvatske.

Davor Domančić jedno je od najistaknutijih imena splitske konzervatorske prakse 20. stoljeća. Čitava njegova karijera bila je vezana uz splitski Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, počevši od 1952. godine kada je preuzeo dužnost honorarnog kustosa u vrijeme kada je ovu uglednu ustanovu vodio Cvito Fisković. Domančić je Fiskovića na mjestu ravnatelja naslijedio 1979. godine, uspješno sa Zavodom brodeći dugi niz godina. Zbog zasluga u struci mu je 1997. dodijeljena nagrada "Vicko Andrić" za životno djelo, najznačajnija nacionalna konzervatorska nagrada. Međutim, Domančić se nije bavio samo konzervatorskim radom. Primjerice, valja spomenuti da je samostalno osmislio postave nekoliko muzejskih i galerijskih zbirki u Dalmaciji (Trsteno, Ston, Hvar, Split, Klis, Drniš, Visovac, Brač, Dubrovnik, Lokrum), a nekoliko ih je osmislio u suradnji s Duškom Kečkemetom (primjerice nekađašnje postave Pomorskog muzeja u Splitu i Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika te postav trogirskog Muzeja grada).

Knjigu odabranih Domančićevih radova pod nazivom *Zavičajni album* pripremio je Joško Belamarić, njegov nasljednik na funkciji ravnatelja splitskog Zavoda. On je i autor predgovora u kojem se s ljubavlju i zahvalnosti prisjeća razdoblja kada ga je Domančić kao netom završenog studenta doveo u Zavod kao i vremena "naukovanja" kada je kao mladi istraživač s njim obilazio dalmatinske terene.

Točno prije dva desetljeća, završavajući studij Likovnog odgoja i likovne umjetnosti, odlazila sam u splitski Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, kojem je tada bio ravnatelj Davor Domančić, u nadi da ću postati restauratorica. Nisam krenula tim putem, a Domančić je jedan od krivaca što sam postala povjesničarka umjetnosti. Dvadeset godina kasnije, eto, zapala me čast napisati recenziju knjizi njegovih sabranih studija i članaka nedavno

S druge strane, daje ocjenu njegove konzervatorske strategije, a osvrće se i na važnije konzervatorsko-restauratorske zahvate koje je njegov prethodnik vodio u svojoj karijeri.

Radovi u knjizi pokrivaju razdoblje između 1956. i Domančićeve smrti, 2000. godine. Većinu radova koji se ovdje prezentiraju Domančić je objavio u *Prilozima za povijest umjetnosti u Dalmaciji*, časopisu splitskoga Konzervatorskog zavoda u kojemu je dugi niz godina bio glavni urednik. Preuzeo je taj posao od Cvite Fiskovića, uređujući časopis od broja 21 do 30. Suradivao je u *Bračkom zborniku*, *Kulturnoj baštini*, *Arhivskoj građi otoka Hvara* i *Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru*. U knjizi su sabrana ukupno dvadeset i četiri rada koji čine Domančićev opsegom nevelik, ali po rezultatima dragocjen znanstveni opus. Među njima su i radovi koje je objavio u katalozima izložbi koje je organizirao kao ravnatelj Zavoda, kao što su *Pustinja Blaca* (1982) i izložba djela Blaža Jurjeva Trogirana (1987).

Tri uvrštena rana rada, *Bokanićev ninski oltar* (1956), *Freske Dujma Vučkovića u Splitu* (1959) i *Jedna zapovijed o upravljanju mletačkim ratnim brodovljem iz 17. stoljeća* (1959), pokazuju širinu interesa Domančića kao mladog istraživača na početku karijere.

Najveći dio radova vezan je uz teme kojima se bavio kao konzervator. A Domančić je veći dio svoje konzervatorske prakse posvetio zaštiti bračkih srednjovjekovnih spomenika. Kao posljedica toga nastala je serija tekstova posvećenih umjetnosti bračkog srednjovjekovlja među kojima je Belamarić odabrao i danas nezaobilaznu monografsku studiju *Srednji vijek (Graditeljstvo, Kiparstvo, Slikarstvo, Umjetnički obrt)*, posvećenu srednjovjekovnoj umjetnosti najvećega srednjo-dalmatinskog otoka, objavljenu u prvoj bračkoj umjetničkoj monografiji koja je pod nazivom *Kulturni spomenici otoka Brača* skromno, kao br. 4 *Bračkog zbornika*, tiskana 1960. godine, članak *Krsni zdenac rano-kršćanske crkve u Lovrečini na Braču* (1983) te sintetsku studiju *Graditeljstvo ranog srednjeg vijeka na Braču* u knjizi *Brač u ranom srednjem vijeku* (1984). Valja naglasiti da je ugledni splitski konzervator pored graditeljstva i skulpture posebnu

pažnju u svojem znanstvenom radu posvetio istraživanju srednjovjekovnog slikarstva. Na to nas podsjeća njegova studija objavljena 1956. godine posvećena freski s prikazom Krista na prijestolju okruženog likovima Bogorodice i sv. Ivana Krstitelja iz župne crkve u Donjem Humcu. Kad smo kod bračkih tema, spomenimo da se Belamarić u predgovoru posebno osvrće na studiju koju je Domančić objavio u katalogu izložbe posvećene Pustinji Blaca koju je Zavod organizirao prije više od četvrt stoljeća, a koju i danas pamtim.

Rad na zaštiti krsnog zdenca iz splitske katedralne krstionice pobudio je Domančića da ovom kompleksnom spomeniku posveti studiju pod nazivom *O krsnom zdencu splitske krstionice*. Bilo je to 1976. godine, a Domančić u liku vladara prepoznaje hrvatskog kralja, uključivši se tako u polemiku oko identifikacije vladarskog lika koja ni danas ne jenjava.

Kao konzervator, vodeći složene konzervatorske zadatke obnove, bio je u svakodnevnu izravnom dodiru s brojnim dalmatinskim spomenicima, koji su provocirali njegov znanstveni nerv. Tako ga je konzervatorski rad na freskama Dujma Vučkovića i Ivana Petrova iz Milana u ciboriju kapele sv. Dujma doveo do dragocjenih otkrića o slikarstvu ovog osebnog slikarskog dvojca. Njegov stav o Dujmu Vučkoviću kao autoru *Ugljanskog poliptiha* iz 1959. godine našao je svoju potvrdu više od trideset godina kasnije u Belamarićevim istraživanjima. Međutim, valja priznati da problem datiranja poliptiha iz zbirke samostana sv. Frane u Zadru i danas provocira znanstvenike koji se bave ovom problematikom.

Slikarstvo "dalmatinske slikarske škole" bilo je velika tema Domančićeve generacije. U vrijeme kada su atribucije Blažu Jurjevu Trogiranu nicala "kao gljive poslije kiše", Domančić (1972) dopunjuje njegov katalog šibenskom slikom *Bogorodice s Djetetom*. Slikaru se vratio petnaest godina kasnije, kada je splitski Zavod pod njegovom palicom organizirao u splitskom Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika izložbu "za pamćenje", ujedno jedinu njegovu do sada organiziranu

monografsku izložbu. U prigodnom tekstu u katalogu osvrnuo se na historijat zaštite Blaževih djela, od kojih je velika većina bila restaurirana u restauratorskoj radionici splitskog Zavoda pod njegovim nadzorom.

Među Domančićevim člancima koji donose nove atributivne prijedloge, posebno bih istaknula radnju *Reljef Nikole Firentinca u Hvaru* u kojem je Firentincu davne 1960. godine pripisao reljef *Bogorodice s Djetetom s portala franjevačke crkve sv. Križa u Hvaru*. Nadalje, godine 1975. objavio je zapaženu studiju o slikama Vittorea Crivellija u Dalmaciji. Renesansi se vratio nakon desetak godina u referatu pod nazivom *Trag Antonija Rosselinija u Dubrovniku* koji je održao na znanstvenom skupu Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća 1987. godine, koji je pretiskan u *Zavičajnom albumu*.

Mada je srednji vijek bila njegova velika ljubav, nekoliko je radova posvetio baroknom razdoblju, točnije povijesti i povijesti umjetnosti 17. i 18. stoljeća. U tom smislu osobito je dragocjen rad objavljen 1961. u *Arhivskoj građi otoka Hvara* u kojem je donio prijepis izvornika Valierove vizitacije na otoku Hvaru i Visu. Trebalo je čekati 2005. godinu da budu objavljene cjelovite apostolske vizitacije Hvarske biskupije iz godina 1579, 1602/1603. i 1624/1625, u knjizi koju su pripremili Andrija Vojko Mardešić i Slavko Kovačić. Mnogo godina poslije studije o Valierovoj vizitaciji, Domančić se vratio arhivskom radu objavivši 1996. u *Petriciolijevu zborniku* inventar umjetni-na franjevačkog samostana u Hvaru iz 1671. U nekoliko navrata bavio se inventarima samostana, samostanskim kronikama i knjigama računa. Tako je na temelju knjige prijepisa računa bolskoga dominikanskog samostana između 1520. i 1736. obradio povijest pregradnji bolskog samostana, skrenuvši pozornost i na izgubljene umjetnine koje su nekada krasile crkvu. Radnja je prvi put publicirana

u *Spomenici* objavljenoj povodom 500. obljetnice dominikanskog samostana 1976. Godine 1997-1998. u *Prilozima za povijest umjetnosti u Dalmaciji* br. 37 na temelju ljetopisa fra Andrije Staničića iz 1758. godine donio je zaključke o izgledu franjevačkog samostana u Sumartinu na Braču u vrijeme dok je njegovom izgradnjom rukovodio fra Andrija Kačić Miošić.

Jedan od posljednjih priloga u knjizi je oveća radnja, popraćena fotografijama u boji, pod nazivom *Moćnik Dubrovačke stolnice*, na kojoj je Domančić radio nakon što je otišao u mirovinu, oslobođen obaveza, mada i dalje u kontaktu sa Zavodom. Studija koja odražava autorovo izvanredno poznavanje staroga dalmatinskog zlatarstva, s naglaskom na dubrovačku zlatarsku baštinu, njegov je "labuđi pjev". Valja spomenuti da je riječ o uvodnoj studiji za monografiju o riznici dubrovačke katedrale koju je pripremao zajedno s Joškom Belamarićem i fotografom Živkom Bačićem.

Knjiga je popraćena dvama kazalima, osobnih i zemljopisnih imena koja je priredio Zvonimir Forker, te fotografijama, od kojih je jedan dio u boji, što pridonosi likovnoj kvaliteti knjige.

Valja pohvaliti izdavača što se odlučio na postumnu objavu knjige Domančićevih sabranih radova. Izdvojit ću samo jedan od brojnih razloga. Na "mediju svih medija", internetu, nažalost, danas možemo naći svega nekoliko podataka o Davoru Domančiću, i to gotovo isključivo kao o uredniku nekih zavodskih izdanja. Stoga (nažalost) nisam ostala zaprepaštena kada, postavivši nedavno studentima pitanje "Znate li tko je bio Davor Domančić?", nisam od njih dobila odgovora. Naime, fascinantno je kako se brzo zaboravljaju neki od naših najistaknutijih stručnjaka, jednostavno zato što nisu (više) prisutni u medijima. Publiciranje ovakvih knjiga gotovo je jedini oblik borbe protiv takvog zaborava. ✕